

Social- og Boligministeriet
v/ Lars Thøgersen
Holmens Kanal 22
1060 København K
DENMARK

Deres ref

Vår ref

Dato

25/307-

6. mars 2025

Svar på henvendelse om behandling av saker om samvær mv. i Norge

Barne- og familiedepartementet viser til henvendelse av 24. januar i år med spørsmål om behandling av saker om samvær mv. i Norge. Vi har fått innspill til besvarelsen av spørsmål 1 fra vårt fagdirektorat, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

Alle spørsmålene besvares overordnet.

Spørsmål 1:

Veilederen «Samværsvegring» fra 2020 bygger på faglitteratur om temaet på daværende tidspunkt (se referanseliste nederst i brevet), omfattende praksis i familievern og drøfting med fagpersoner. Veilederen ble utarbeidet på bakgrunn av et behov for bedre å forstå og møte berørte familier. Veilederen er rettet mot familievernkontorene og skal gi råd og faglig støtte. Familievernet tilbyr blant annet veiledning av foreldre som samarbeider om barn i to hjem og lovfestet mekling ved samlivsbrudd, skilsmisse og flytting. Hovedforfatteren av veilederen har gjennomført forelesninger for domstolen og deres samarbeidspartnere (blant annet advokater og sakkyndige) i flere deler av landet, samt barnevern, barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) og kommunale enheter lokalt. Primært har veilederen ifølge Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) bidratt til kompetanseheving og økt forståelse i berørte instanser, når vegring for eller stans i samvær opptrer.

På oppdrag fra Barne- og familiedepartementet utredet Bufdir i 2022 saker etter barneloven hvor det er stans i samvær mellom barn og foreldre. Utredningen involverte instanser som domstolen, arbeids- og velferdsetaten (NAV), familievern og barnevern, og hadde som målsetting å bedre forståelsen og samarbeid om disse sakene. Alle som ga innspill til denne utredningen fremhevet at saker hvor det er stans i samvær er komplekse og at de har sammensatte problemstillinger. De uttrykte også bekymring for at vold, overgrep og

Postadresse
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
postmottak@bfd.dep.no

Kontoradresse
Akersgt. 59
www.bfd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 793

Avdeling
Familie- og
oppvekstavdelingen

Saksbehandler
Margrethe
Hannevik Harestad
22 24 25 49

omsorgssvikt ikke avdekkes. Utredningen synliggjorde videre at det er en utfordring med begrepsbruken. Begrepene «samværsvegring» og «samværshindring» har ikke en klar definisjon med en felles forståelse. Det ble også tydelig at forståelsen og beskrivelsen av fenomenene som disse begrepene er relatert til, både i forskningsfeltet og det offentlige rom, ofte er verdiladet, ideologisk og polariserende. En del av denne utredningen handlet derfor om å avklare hvordan sentrale begreper forstås, og finne frem til alternative begreper som oppfattes som mer nøytrale.

Utredningen viste at det er flere ulike årsaker til at det oppstår stans i samvær. Dersom en forelder stanser samværet, henger det ofte sammen med en påstand om at barnet ikke blir godt nok ivaretatt hos den andre forelderen. Er barnet utsatt for vold, overgrep og mangelfull omsorg, er det god ivaretagelse av barnet at det skjer en reduksjon eller stans i samværet. En annen årsak er at barnet har en aktiv rolle og selv vegrer seg for samvær med den ene forelderen. Det skjer også at den ene forelderen hindrer samvær uten at det er gode grunner for det. I mange av sakene er det ulike faktorer som bidrar sammen. Utredningen pekte på at for aktørene som skal hjelpe familier der det er stans i samvær gjør kompleksiteten i sakene det vanskelig å avdekke hva som er årsaken. I en tidlig fase hvor det er stans i samvær, kan usikkerheten knyttet til hvorfor samværet er stoppet opp, gjøre det vanskelig å hjelpe. I en senere fase kan det være klarere hva stans i samvær skyldes, men det kan være vanskeligere å hjelpe fordi situasjonen da er mer fastlåst. Arbeidet med utredningen viste videre at barnebidragsordningen kan bidra til eskalering av konflikten mellom foreldrene.

Tiltak som ble vurdert i utredningen, var samarbeidstiltak, som å utarbeide strukturert samarbeid i familievern, barnevern og domstol. Det ble også foreslått kompetansetiltak hos familievernet, barnevernet og domstol samt å utarbeide et forløp i familievernet for saker der det er stans i samvær. Behovet for mer forskning og kunnskapsutvikling om stans i samvær ble løftet i utredningen. Bufdir vurderer behovet for ytterligere veiledning til de ulike aktørene som kommer i kontakt med familier med disse typer utfordringer. Det gjøres også jevnlig vurderinger av behov for mer forskning og kunnskap om disse sakene.

Utredningen som ble gjennomført av Bufdir i 2022, «Utredning der det er stans i samvær mellom barn og en forelder etter barneloven», ligger tilgjengelig [her](#).

Utredningen er vurdert i et pågående lovarbeid med ny barnelov. Barne- og familiedepartementet sendte i juni 2024 på høring et forslag til lovendring i barneloven, der blant annet temaet samværshindring ble bredt omtalt. Se høringsnotatet på [regjeringen.no](#). Departementet tar sikte på å legge frem forslag til ny barnelov for Stortinget denne våren.

Til spørsmål 2:

Barne- og familiedepartementet har utgitt en veileder for sakkyndig utredningsarbeid i foreldretvistsaker etter barneloven. Denne er tilgjengelig på [regjeringen.no](#).

I noen foreldretvistsaker er det behov for en sakkyndig utredning. I barneloven § 61 første ledd nr. 3 første punktum fremgår det at retten «bør» oppnevne en sakkyndig der det trengs.

Det kan for eksempel være behov for å utrede en av foreldrenes eller begge omsorgskompetanse, herunder om det er problematikk knyttet til vold, rus eller annen risiko. En sakkyndig utredning kan også være nødvendig for å avklare om, og i så fall hvordan, et barn har særlige omsorgsbehov. I andre punktum presiseres det at i saker der det er satt frem påstander om vold, overgrep rus eller psykisk lidelse, og saken ikke er tilstrekkelig opplyst på annen måte, «kan» retten oppnevne en sakkyndig.

Det er ikke formelle krav etter barneloven til hvem som kan oppnevnes som sakkyndig i foreldretvistsaker. Det følger av tvisteloven § 25-3 andre ledd at som sakkyndige velges personer som har den nødvendige kyndighet og erfaring. I mange tilfeller er det psykologer som oppnevnes i saker etter barneloven. Den sakkyndige har et selvstendig ansvar for å vurdere om egen kompetanse er tilstrekkelig til å utføre arbeidet.

På oppdrag fra Barne- og familiedepartementet administrerer Norsk Psykologforening et register over sakkyndige som har gjennomført et toårig utdanningsprogram for barnefaglig sakkyndighetsarbeid. Det er krav til kompetanse som grunnlag for opptak til programmet. Programmet er i all hovedsak for psykologer og leger som har interesse for arbeid som sakkyndige i saker etter barnevernloven og barneloven. Sakkyndige som blir brukt i barnesaker er i all hovedsak psykologer med klinisk erfaring fra arbeid med barn eller leger med spesialitet i barnepsykiatri.

Til spørsmål 3:

Der domstolen fastsetter samvær, gjøres dette på bakgrunn av konkrete vurderinger i den enkelte sak.

Barneloven § 43 a gir hjemmel for retten til å pålegge en særlig form for vilkår som kalles samvær under tilsyn av offentlig oppnevnt person (kortform: samvær med tilsyn). Dette skiller seg fra privat tilsyn, som kan fastsettes etter § 43 tredje ledd andre punktum. Etter barneloven § 43 a første ledd kan retten pålegge offentlig oppnevnt tilsynsperson «i særlege høve der omsynet til barnet sine behov talar for det». Det kan fastsettes to former for tilsyn etter bestemmelsen: beskyttet tilsyn eller støttet tilsyn.

Beskyttet tilsyn forutsetter at barnet og samværsforelder overvåkes under hele samværet. Slikt tilsyn er aktuelt i tilfeller der det har vært problematikk knyttet til rus, vold eller psykiske lidelser, men der samvær likevel vil være til barnets beste. Det følger klart av forarbeidene at beskyttet tilsyn ikke skal fastsettes i tilfeller der det ikke bør være samvær. Se nærmere omtale i [Prop. 85 L \(2012-2013\)](#). Beskyttet tilsyn skal heller ikke være noen garanti for barnets sikkerhet, og den personen som utpekes skal ikke ha som oppgave å fysisk forhindre bortføring eller skadelig atferd fra samværsforelder. Retten kan gi pålegg om beskyttet tilsyn med inntil 16 timer per år, jf. forskrift om samvær med tilsyn § 4 andre ledd første punktum. Det er barnevernstjenesten i kommunen der barnet bor som har ansvar for å oppnevne tilsynsperson, jf. forskriften § 5.

Støttet tilsyn kan anvendes i saker der det ikke er behov for kontinuerlig overvåking av samværet. Støttet tilsyn gir derfor rom for mer fleksible løsninger. Støttet tilsyn skal kunne muliggjøre en gradvis overgang til samvær med privat tilsyn eller samvær uten tilsyn, dersom dette er til barnets beste. Støttet tilsyn kan være aktuelt i saker der det er et så høyt konfliktnivå at dette kan påvirke foreldrefunksjonen, men ikke så alvorlig at det er behov for beskyttet tilsyn. Andre aktuelle tilfeller kan være der det er behov for kontaktetablering mellom samværsforelderen og barnet. Støttet tilsyn kan pålegges med inntil 32 timer i året, jf. forskriften § 6 andre ledd. Det er Barne-, ungdoms- og familieetaten som har ansvar for å oppnevne tilsynsperson, jf. forskriften § 7.

Til spørsmål 4:

De generelle reglene om oppnevning av en sakkyndig for å utrede saken gjelder også for saker med påstand om vold, overgrep mv. Se nærmere om dette under svar til spørsmål 2. Denne typen saker er likevel nevnt særskilt i bestemmelsen om oppnevning av sakkyndige, ved at det i § 61 nr. 3 står «Der det er sett fram påstandar om vald, overgrep, rus eller psykisk liding og saka ikkje er tilstrekkeleg opplyst på anna måte, kan retten oppnemne ein sakkunnig.»

Med hilsen

Trude Elisabeth Sveen (e.f.)
avdelingsdirektør

Margrethe Hannevik Harestad
fagrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Referanseliste til Veilederen «Samværsvegring» fra 2020:

DeJong, M. & Davies, H. (2012). Contact refusal by children following acrimonious separation: Therapeutic approaches with children and parents. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 18 (2): 185-198

Droz, L.M. & Olesen, N.W (2004). Is it abuse, alienation and/or estrangement? *Journal of child custody* 1 (3): 65-106

Ellis, E. M. & Boyan, S. (2010) . Intervention Strategies for parent coordinators in parental alienation cases. *American Journal of Family Therapy* 38 (3): 218-236

Fidler, B.J. & Bala, N. (2010). Children resisting postseparation contact with a parent: Concepts, controversies and conundrums. *Family Court Review*. 48 (1): 10-47

Fidler, B.J., Bala, N. & Saini, M. A. (2013). *Children who resist postseparation parental contact*. Oxford University Press.

Friedlander, S. & Walters, M. G. (2010) When a child rejects a parent: Tailoring the intervention to fit the problem. *Family Court Review*. 48 (1): 98-111

Garber, B.D. (2004). Parental alienation in light of attachment theory. *Journal of child custody*, 1 (4): 49-76

Garber, B.D. (2011). Parental alienation and the dynamics of the enmeshed parent-child dyad. *Family Court Review*. 49 (2): 322-335

Garber, B.D. (2015). Cognitive-Behavioral Methods in High-Conflict Divorce: Systematic desensitization adapted to parent-child reunification interventions. *Family court review*, 53 (1): 96-112

Johnston, J.R & Sullivan, M.J. (2020). Parental alienation: In search of common ground for a more differentiated theory. *Family Court Review*, 58 (2) 270-292

Kelly, J.B & Johnston, J.R. (2001). *The alienated child. A reformulation of parental alienation syndrome*